

**ОСТАННІ ЗМІНИ У
ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ЩОДО
ПІДГОТОВКИ ТА АТЕСТАЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВИХ
СТУПЕНІВ**

Київ 2023

Національна академія наук України

Нормативні документи, відповідно до яких здійснюється підготовка наукових кадрів в НАН України

Закон України «Про вищу освіту»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Вимоги до оформлення дисертації (Наказ МОН України від 12.01.2017 № 40)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів (Постанова КМУ від 19.05.2023 № 502)

Вступає в дію з 01.01 2024 р.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#n2>

Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук (Наказ МОН України від 13.12.2021 №1359)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-22#Text>

Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії
(Постанова КМУ від 12.01.2022 № 44)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>

Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)
(Постанова КМУ від 23.03.2016 № 261)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>

Національна академія наук України

Для здійснення підготовки наукових кадрів в наукових установах НАН України потрібно:

1. Оформити ліцензії на провадження освітньої діяльності за освітньо-науковим рівнем вищої освіти або за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання на певному рівні вищої освіти (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>).

2. Провести акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>).

Національна академія наук України

Роз'яснення МОН (№ 1/15908-23 від 13.10.2023 р.) про постанову Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 р.

(<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/652/d12/640/652d1264079c0676754384.pdf>)

Міністерство освіти і науки, листом № 1/15908-23 від 13.10.2023 р., **дає детальні роз'яснення** по постанові Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 р. «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів» і **аргументує такі нововведення** приведенням Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) у **відповідність до чинного законодавства.**

Національна академія наук України

Найважливіші для НАН України зміни у законодавстві України щодо освітньої і наукової діяльності

Постанова КМУ від 19.05.2023 № 502 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#Text>) вносить зміни до:

- Постанови КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)».**
- Постанови КМУ від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».**

Національна академія наук України

По Постанові КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»

З 01 січня 2024 р. вступає в дію новий Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджений постановою КМУ від 19.05.2023 № 502.

Відповідно до пункту 28 оновленого Порядку : «Підготовка в аспірантурі (ад'юнктурі) завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.», тобто здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії протягом навчання в аспірантурі мають виконати освітньо-наукову програму та підготувати і захистити дисертацію.

Національна академія наук України

Що робити, якщо здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії не встигли або не встигають захистити дисертацію у встановлені строки?

Відповідно до листа-роз'яснення МОН (№ 1/15908-23 від 13.10.2023 р.) про постанову Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 р.

(<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/652/d12/640/652d1264079c0676754384.pdf>)

➤ **Повторний вступ до аспірантури** (для доопрацювання наукової роботи, публікацій та дострокового захисту дисертації).

!!! «Особа, яка раніше проходила підготовку в аспірантурі (ад'юнктурі) за державним (регіональним) замовленням, може повторно вступити до закладу для підготовки в аспірантурі (ад'юнктурі) за державним (регіональним) замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.» (п. 29 нового Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук).

Національна академія наук України

Що робити, якщо здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії не встигли або не встигають захистити дисертацію у встановлені строки?

Відповідно до листа-роз'яснення МОН (№ 1/15908-23 від 13.10.2023 р.) про постанову Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 р.

(<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/652/d12/640/652d1264079c0676754384.pdf>)

- **Академічна відпустка** (інформацію можна знайти на сайті osvita.ua: https://osvita.ua/vnz/high_school/71299/?fbclid=IwAR19T25XqtsLqQ21vime8dn3Xn95LDvg4uiRrzGKE3iDFa BXIsbyLBRqB4, https://osvita.ua/vnz/student_life/54105/). **«Стаття 46 Закону України «Про вищу освіту» передбачає право здобувача вищої освіти на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо).»**
«Особи, яких було відраховано із закладу вищої освіти (наукової установи) у 2022-2023 роках, можуть скористатися умовами пункту 12 Порядку № 44 та звернутися до вченої ради закладу вищої освіти (наукової установи), в якому вони виконали акредитовану освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової ради. Інформацію про утворення такої разової ради необхідно внести до інформаційної системи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти не пізніше 31 грудня 2023 року.»

Національна академія наук України

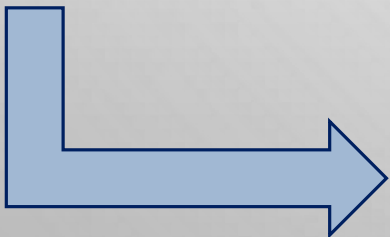
По Постанові КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»

Нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (затверджена постановою КМУ 19.05.2023 № 502):

!!! Буде розроблено нову форму договору – п. 3: «Для врегулювання відносин між здобувачем та закладом укладається договір за формою, затвердженою Кабінетом Міністрів України.»

!!! Встановлено строки звітування аспіранта, раніше відбувалося систематичне звітування – п. 9: «...виконувати індивідуальний план наукової роботи та двічі на рік звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри, відділу, лабораторії чи іншого визначеного підрозділу закладу;»

!!! Встановлено порядок відрахування з аспірантури (докторантури) при достроковому захисті дисертації – п. 12: «Аспірант (ад'юнкт) або докторант у разі дострокового захисту дисертації відраховується з аспірантури (ад'юнктури) або докторантури з дати набрання чинності наказом закладу про видачу диплома доктора філософії або після набрання чинності наказом МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук та видачу диплома доктора наук відповідно до законодавства з отриманням одноразової виплати в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті закладу на відповідний рік підготовки.»

Національна академія наук України

По Постанові КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»

Нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (затверджена постановою КМУ 19.05.2023 № 502):

!!! Щодо наукового керівника (п. 19). Наукового керівника призначають протягом місяця від дати наказу про зарахування.

Ним має бути науковий працівник установи, де навчається аспірант, з науковим ступенем. При цьому, **доктор наук** може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування) не більше п'яти здобувачів, у тому числі **не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук, а доктор філософії (кандидат наук)** – не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

Науковий керівник:

- ✓ керує науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження;
- ✓ консультує аспіранта щодо змісту і методології наукових досліджень;
- ✓ контролює виконання індивідуального плану наукової роботи;
- ✓ звітує перед вченою радою наукової установи щодо виконання обов'язків наукового керівника.

!!! «На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта (ад'юнкта, здобувача ступеня доктора філософії) науковому керівникові щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених закладом для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження - для наукових працівників).»

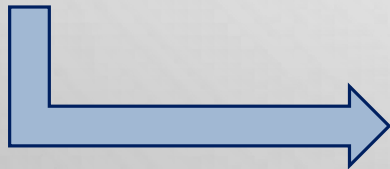

Національна академія наук України

По Постанові КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»

Нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (затверджена постановою КМУ 19.05.2023 № 502):

!!! п. 23. Аспіранти (ад'юнкти) можуть бути переведені до іншого закладу, у тому числі якщо заклад не має акредитованої освітньо-наукової програми із спеціальності здобувача, або в межах одного закладу: **Переведення аспірантів (ад'юнктів) здійснюється в межах ліцензованого обсягу закладу.** На першому році навчання переведення аспірантів (ад'юнктів) забороняється.

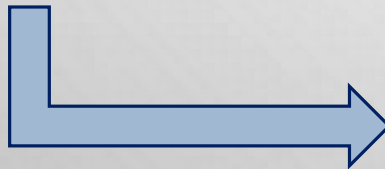

Національна академія наук України

По Постанові КМУ від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»

Нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (затверджена постановою КМУ 19.05.2023 № 502):

!!! п. 25. Стан підготовки дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Не пізніше ніж протягом дев'яти місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою здобувач:

1) отримує довідку про виконання освітньо-наукової програми і висновок наукового керівника (керівників) з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

2) звертається до структурного підрозділу закладу, що виконує відповідну освітньо-наукову програму та здійснює підготовку здобувача, з письмовою заявою про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. До заяви додаються дисертація в друкованому вигляді та електронній формі, наукові публікації (або їх копії), в яких висвітлено наукові результати дисертації, довідка про виконання освітньо-наукової програми та висновок наукового керівника (керівників).

Національна академія наук України

По Постанові КМУ від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

!!! Виключено пункт 12: *«Здобувач за наявності поважних причин (за станом здоров'я, сімейними обставинами тощо) за письмовою заявою має право на отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та проведення захисту дисертації в разовій раді протягом двох років після відрахування з аспірантури.»*

Національна академія наук України

Підготовка здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою

(відповідно до нового Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, затвердженого Постановою КМУ від 19.05.2023 № 502 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#Text>)

Навчання триває чотири роки (було – до 5 років). Підготовка здійснюється за кошти відповідного закладу. Видалено 4 аб. п. 34 - «Правила та процедури прикріплення до закладу вищої освіти (наукової установи) визначаються вченою радою закладу вищої освіти (наукової установи).»

- працівник має займати наукову посаду за основним місцем роботи у закладі, де планує проходити навчання поза аспірантурою;
- працівник подає заяву про підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою до закладу;
- зарахування закладом працівника для підготовки доктора філософії;
- призначення закладом наукового керівника (вимоги пункту 19 нового Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук);
- підготовка здобувачів поза аспірантурою проходить по процедурі, як і здобувачів в аспірантурі;
- при звільненні здобувача з роботи, його відразу ж відраховують з підготовки в цьому закладі. Особа може продовжити підготовку в тому закладі, де він прийнятий на наукову посаду за основним місцем роботи;
- *«Підготовка здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою) завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. (п. 36 нового Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук).*